

Pärnumaa

Lääneranna vald

Illusaare riigimetsa

metsatööde kava aastateks 2023-2032

Koostaja: Jürgen Kusmin

24. aprill 2023

Sisukord

<u>I Ülevaade metsa majandamise kavaga hõlmatud Illusaare riigimetsast</u>	<u>4</u>
<u>II Üldised põhimõtted riigimetsa majandamisel</u>	<u>8</u>
<u>III Metsa majandamise kava Illusaare riigimetsas aastatel 2023–2032</u>	<u>9</u>
<u>IV Mõisted</u>	<u>16</u>

Hea lugeja!

Mets on Eesti rikkus. Meile kõigile on oluline, et meie metsad oleksid elujõulised, erinevas vanuses, mitmekesised ja terved. Selline seisund saavutatakse metsa kasvatades, kasutades, uuendades ja kaitstes. Nõnda tagame, et igal järgmisel põlvkonnal on samaväärselt meiega noort metsa, keskealist metsa ja raieküpsset metsa ning võimalus kasutada nende metsadega kaasnevaid hüvesid. Erinevas vanuses mets on vajalik ka ökoloogilise mitmekesisuse tagamiseks, sest eri liigid vajavad erinevaid tingimusi ja elupaiku.

Enamus Eesti metsadest on poollooduslikud ehk inimene on need kunagi istutanud ning loodus teisi puuliike omalt poolt lisanud. Elujõulise metsa saamiseks järgnevad istutamisele metsakasvatustööd. Kui mets saab raieküpseks, siis puit raiutakse ja asemele kasvatatakse uus mets.

Metsa kasvatamise võtted on erinevad ja need olenevad kohapealsetest looduslikest tingimustest. Eesti tingimustes on kõige tulemuslikum uuendada metsa lageraiega, millega luuakse taimede kasvuks soodsad valgustingimused. Looduslikult on lageraiele sarnaseid tingimusi varem loonud põlengud ja tormid, mida täna aga esineb harvem ja väiksemal pindalal kui sada aastat tagasi.

Püsimetsamajandust pärsib Eestis enamasti metsade liigiline koosseis ja metsamuldade viljakus. Uue metsa kasvatamine vana metsa varjus on võimalik vaid väheviljakates männikutes, mida on Eestis vaid 6% metsamaast.

Metsa raiudes saame taastuvat ja keskkonnasõbralikku materjali, mida kasutame energia saamiseks, ehituses, mööblitööstuses, paberi tootmiseks ja paljuks muuks. Lisaks luuakse riigimetsas looduses liikumise võimalusi, kaitstakse loodusväärtusi ja kultuuriobjekte ning toetatakse teadusuuringuid.

Selleks, et säilitada Illusaare metsade püsimine ja mitmekülgne kasutus ka tulevikus, oleme kokku pannud Illusaare ümbruses kasvava riigimetsa majandamise kava aastateks 2023–2032.

I Ülevaade metsa majandamise kavaga hõlmatud Illusaare riigimetsast

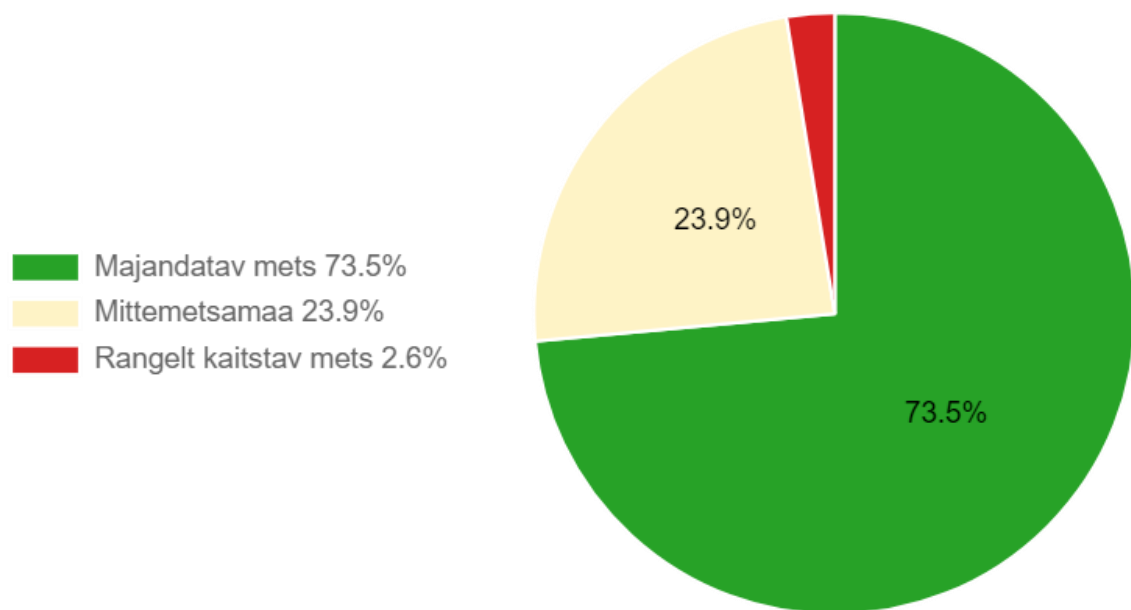
Illusaarel asub RMK hallatavat maad 46,5 ha (tabel 1). Sellest 2,6% asub vääriselupaigas, mille kaitse-eesmärgiks on laialehised metsad ja kus mitte mingit metsa majandamist ei toimu. 23,9% alast on mittemetsamaa. Tegu on rannaalaga poolsaare lõunaosas ja rohumaadega põhjaosas, neist põhjapoolsem on metsastatud männiga. 73,5% on majandatavad metsad, kus metsa kasvatamine ja uuendamine toimub arvestades seadustest ja säästva metsamajandamise sertifikaatidest tulenevate piirangutega (joonis 1, kaart 1).

Tabel 1. Riigimetsamaa jagunemine hektarites majandamiskategooriate järgi.

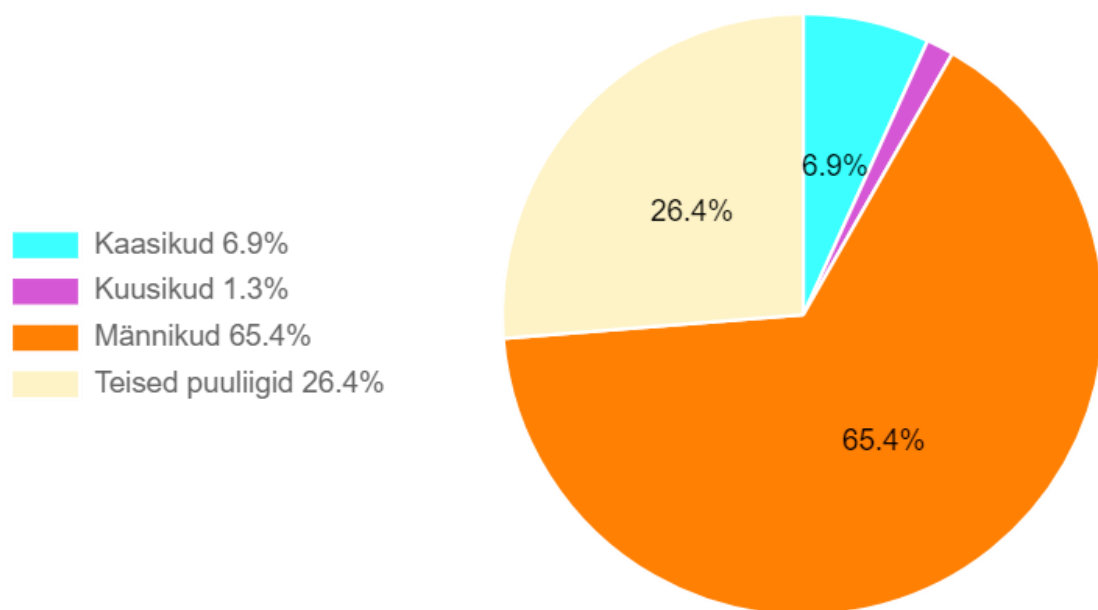
Rangelt kaitstav mets	1,2
Mittemetsamaa	11,1
Majandatav mets	34,2
Kõik kokku	46,5

Kavaga hõlmatud metsade pindala on kokku 34,2 ha. Nendest metsadest enamuse moodustavad männikud, kus esineb kuusegruppe ja järgnevad hall-lepikud. Ülejäänud puuliigid on esindatud vähesel määral (joonis 2).

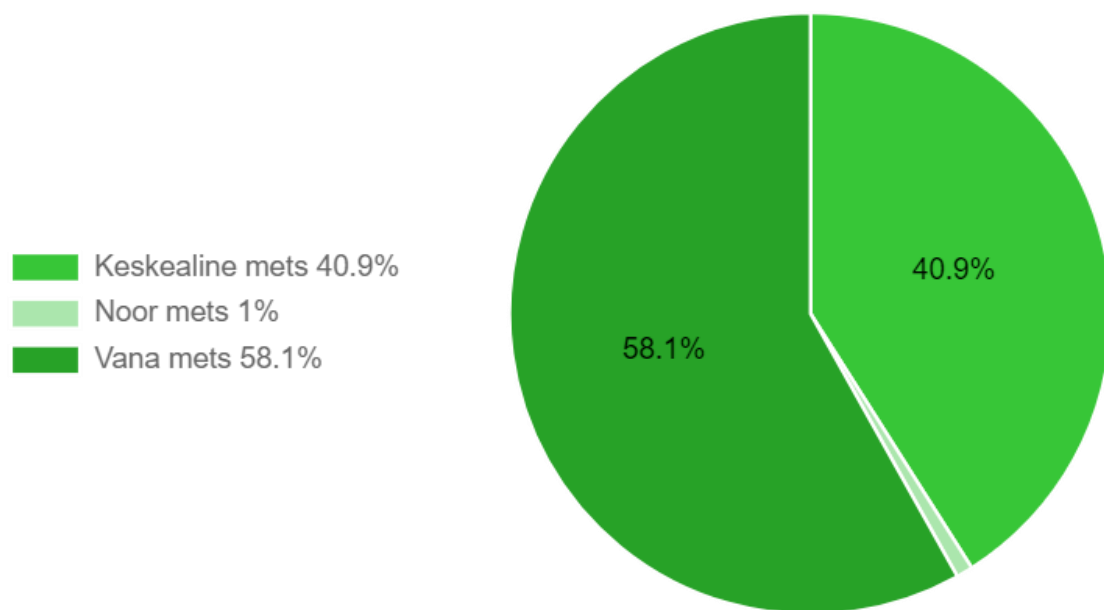
Ala metsade vanuseliselt struktuurilt on vanade metsade osakaal üle poole ja ülejäänud on keskealised metsad. Noori metsi jääb alale vaid protsendi jagu. Metsade ideaalne vanuseline struktuur oleks meil selline, kus on võrdselt nii noori, keskealisi kui vanu metsi (joonised 3, 5).

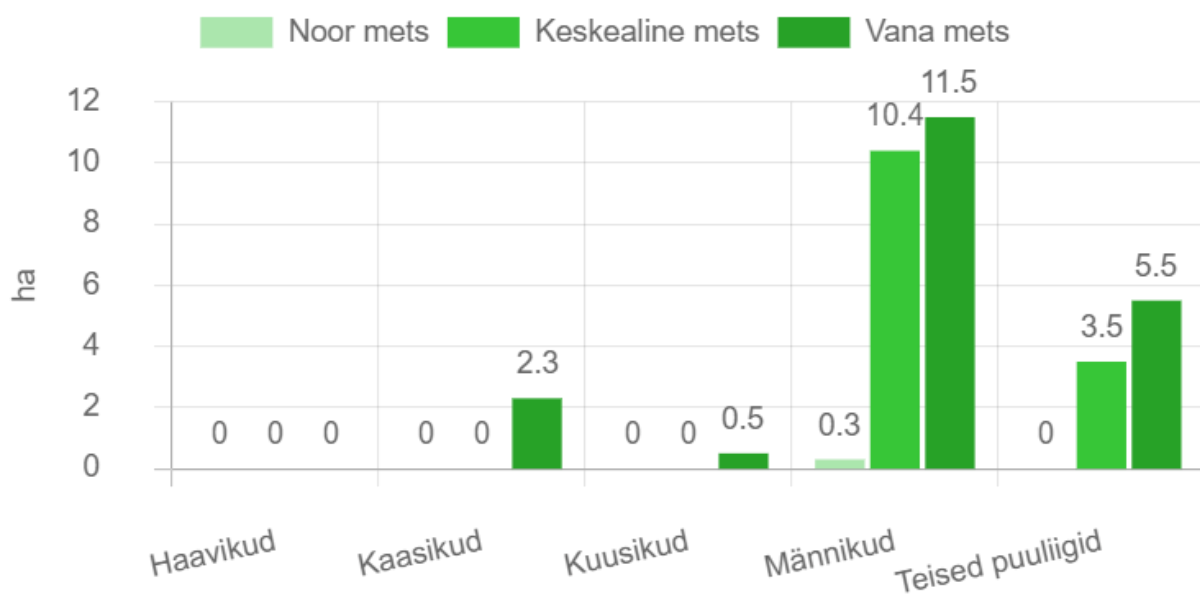
Joonis 1. Ala metsade jagunemine majandamise kategooriatesse.

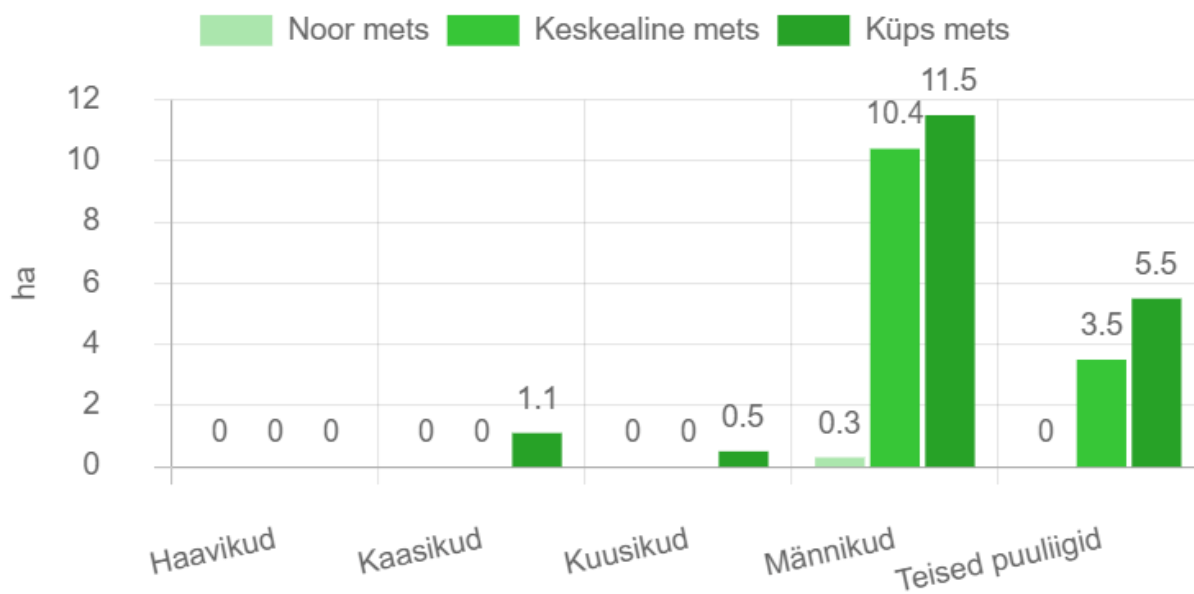
Joonis 2. Ala kõigi metsade jagunemine puuliikide kaupa.

Joonis 3. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus.

Joonis 4. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus hektarites puuliikide kaupa.

Joonis 5. Ala majandatavate metsade vanuseline jaotus hektarites puuliikide kaupa.

II Üldised põhimõtted riigimetsa majandamisel

Metsi majandatakse viisil, et oleks tagatud metsade uuenemine ja mitmekülgne kasutus ka tulevikus. Tuleviku metsahoiu mõttes planeerime metsade uuendamist sihiga tagada puistute ühtlasem jagunemine vanusegruppidesse.

- Uus mets pannakse lankidel kasvama hiljemalt kahe aasta jooksul pärast raiet.
- Kõige enne raiutakse metsad, mis on vanemad või mille tervislik seisund on halb.
- Raied planeeritakse selliselt, et raiutaks võimalikult harva.
- Raielangid püütakse sobitada maastikku. Raiete puhul püütakse mitte tükeldada väljakujunenud metsamassiive ning välditakse suurte avatud vaadete tekkimist.
- Lageraie lankidega ei ületata väljakujunenud metsaradasid ja teid.
- Lageraie puhul jälgitakse selle kõrvale jääva ala olukorda. Uuel langil ei alustata lageraiega enne, kui kõrvaloleval langil kasvab ca 1 meetri kõrgune noor mets.
- Teede ja radade ääres jäetakse lageraie langile tavapärasest rohkem säilikpuid (20–70 tk/ha) või säilikpuude suuremaid gruppe.
- Noortes ja keskealistes metsades tehakse hooldusraiet vastavalt metsade vajadustele.
- Eriolukordade – tormi- ja muude oluliste metsakahjustuste – tõttu tekkivatest töödest teavitab RMK kogukonda eraldi ning need võivad tuua kavandatud töödesse muudatusi.

III Metsa majandamise kava Illusaare riigimetsas aastatel 2023–2032

Selleks, et võrdsustada puistute vanuselist jaotust ja tagada elujõulise metsa püsimine Illusaarel, tuleb siinseid metsi järk-järgult uuendada. RMK uuendab metsi põhimõttel, et alal saaks kasvama raiutud metsaga vähemalt samaväärne uus metsapõlv.

Arvestades ala kõrge puhkeväärtusega, majanduspiirangutega (kogu ala on ranna piiranguvööndis, kus lageraie on keelatud), majandatava metsa vanuselist ja puuliigilist koosseisu ning kasvutingimusi, on Illusaarel kasvavate riigimetsade uuendamiseks vaja teha lähema 10 aasta jooksul häilraieid kolmel eraldisel (4, 19 ja 20) käesoleval aastal ja neljal eraldisel (3, 6, 19 ja 20) aastal 2029. Eelistame võimalikest turberaie liikidest (aegjärgne, veer- ja häilraie) viimast, sest see tagab konkreetse ala, kus on võimalik peale raiet istutada kohe uued puutaimed ja tõrjuda tänu viljakale kasvukohale kiiresti kasvavat lehtpuuvõsa. Aegjärgse raie puhul harvendatakse mets kogu raiealal, mistõttu muutuks see rannaalal ohtlikult tuulehellaks. Seetõttu eelistame antud kasvukohas häilraiet. Esimesel raiekorral tehakse üle metsaeraldise kuni 40 m läbimõõduga häilud, mille kogupindala ei tohi ületada veerandit eraldise pindalast. Teisel raiejärgul (pärast esimese raiejärguga raiutud ala uuenemist) laiendatakse häilusid kuni 30 m ja kolmanda raiejärgu korral (pärast teise raiejärgu uuenemist) raiutakse ülejäänud vana metsa puud ja alles jäetakse säilikpuud (fotod 1 ja 2).

Turberaiealad võib jätta looduslikule uuenemisele, meie kavandame häiludes ka maapinna mineraliseerimist ketasadruga, et valmistada istikule ette parim kasvukeskkond ja istutamist (okaspuu enamusega eraldistel männiga ja hall-lepikus kasega, sanglepik jääb looduslikult uuenema). Maapinna mineraliseerumine rikub istutusosal alustaimestikku, kuid arvestades antud ala viljakat kasvukohta ja seetõttu rohket põõsarinnet alusmetsas, mis pääseb eriti mõjule raiejärgselt, kui valgus- ja toitainetingimused paranevad, ei saaks me ilma maapinna ettevalmistuseta soovitud tulemust (uut männikut). Antud tegevuse jäljed sulanduvad loodusesse järgnevate aastate jooksul. Kuna okaspuu uuenemise kiirust soovitud kasvukõrguseni on keeruline prognoosida, siis on eraldistel 3, 4 ja 6 kavandatud antud kava kehtivusperioodil ainult üks raiejärk ja järgmise raiejärgu tegemine otsustatakse järgmise kava perioodiks aastal 2032. Lehtpuueraldistel 19 ja 20, kus on noore metsa kasv kiirem, oleme kavandanud teise raiejärgu 2029. aastaks. Kuna rannaala on tuulele avatud ja seal kasvav puurinne on kasvu käigus välja kujunenud tormikindlamaks kui ülejäänud metsaosas, siis jätame rannaala serva mitteraiutava puhverriba ja häilusid sinna ei kavandata.

Raiutavate häilude täpne suurus ja asukoht selgub häilude sissemärkimise käigus (eelistame juba lagedamaid ja kuuse enamusega kohti), kuid nende kogupindala ja läbimõõt ei tohi ületada

eespool kirjeldatud piirmäärasid. Vahetult kavandatud tööde eel alasid sisse märkides saame ära kasutada ka tuleval suvel tekkida võivad uued kuuse-kooreüraski kahjustuskolded.

Harvendusraiealadel (eraldised 8, 11 ja 13) raiutakse välja hukkunud ja kasvus allajäänud puud, et soodustada allesjäävate puude kasvutingimusi. Tormikahjude vältimiseks jäetakse eraldiste merepoolsesse serva mitteraiutav puhverriba. Eraldistel 2 ja 9 raiutakse sanitaarraie käigus ära kuivanud puud. Ala kõrge puhkeväärtuse tõttu raiume alusmetsa ainult mahus, mis takistab otseselt tööde läbiviimist, mitte ülepinna. Sellisel moel tegutsedes säilib alal looduslikum ilme raiejärgselt ja kasvava metsa all ei teki parkmetsa ilmelist avatud ala. Metsaalal liikumiseks kasutame maksimaalselt olemasolevaid kokkuveoteid. Kogu alal säilitame mõisaaegsed vanad lehised (tabel 2, kaart 2).

Tabel 2. Raiete pindala hektarites Illusaare riigimetsas aastatel 2023-2032 (hällraie puhul on toodud tegelikult lagedaks raiutav pindala ja sulgudes eraldiste kogupind). Kümneni jooksul raie käigus tekkiva lageda ala kogupind on 9% kogu majandatava metsamaa kogupindalast.

Aasta	Sanitaarraie	Hällraie	Harvendusraie
2023	4,80	1,50 (6,20)	4,80
2029		1,60 (6,70)	
Kokku	4,80	3,10 (8,60)	4,80

Saime kogukonnalt tagasisidet, et Illusaare tee on oluline ja piirkonna ainus avalik ligipääs merele nii puhkajatele, kalameestele kui ka vabatahtlikule merepäästele. Tee parendamiseks puhastame tee ääred võsast ja liiklust takistavatest puudest kuni 2 meetri ulatuses ning täidame suuremad augud. Teeäärte puhastamise tulemusena teepinnani jõudev päikesevalgus võimaldab teel kiiremini kuivada kevadel ja vihmasadude järgselt. Tee edasise hoolduse oleme valmis üle andma kohalikule omavalitsusele.

Kogukonna soov oleks, et rannaalale rajataks ja edaspidi hooldataks ka vastava taristuga avalikku puhkekohta. Oleme ettepanekut analüüsinud ja leidnud, et RMK ei kavanda antud rannaalale puhkekoha rajamist, küll oleme valmis ala samalaadsel eesmärgil andma kasutusse kohalikule omavalitsusele või külaseltsile.

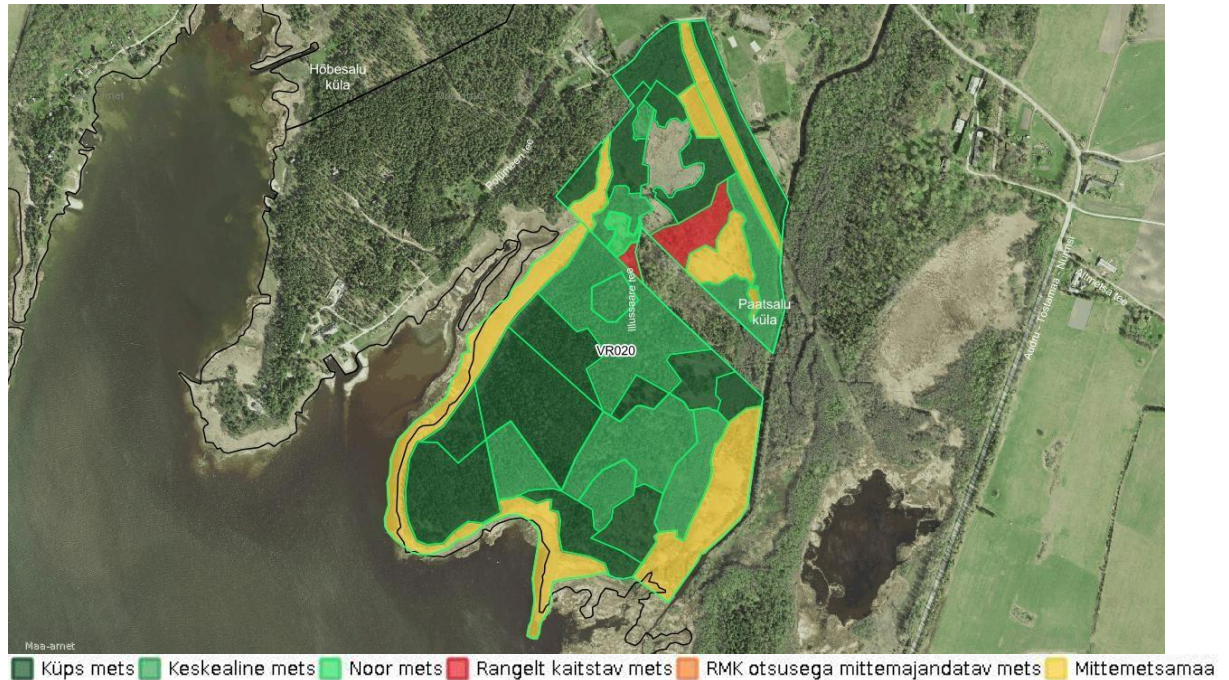

Foto 1. Häilraie esimene järk männikus ülaltvaates.

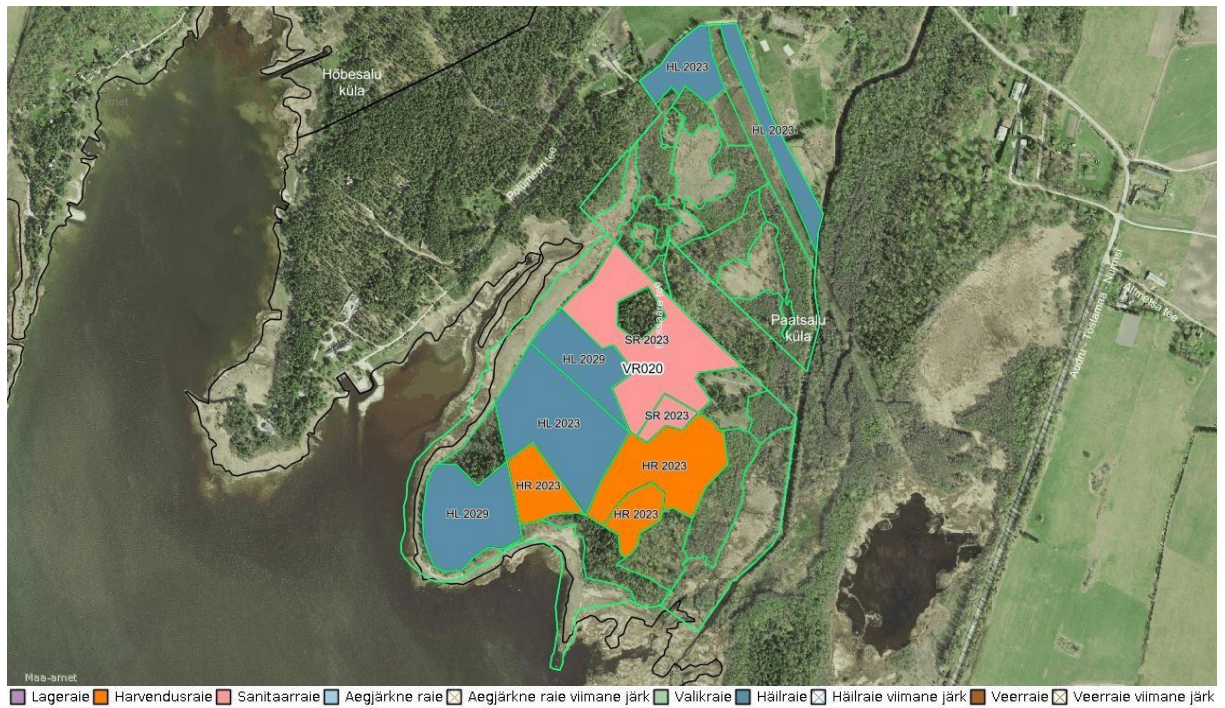

Foto 2. Häilraie teine järk ja mineraliseeritud maapind männikus. Ala keskosas on näha esimese järguga raiutud ala, mis on uuenenud männiga.

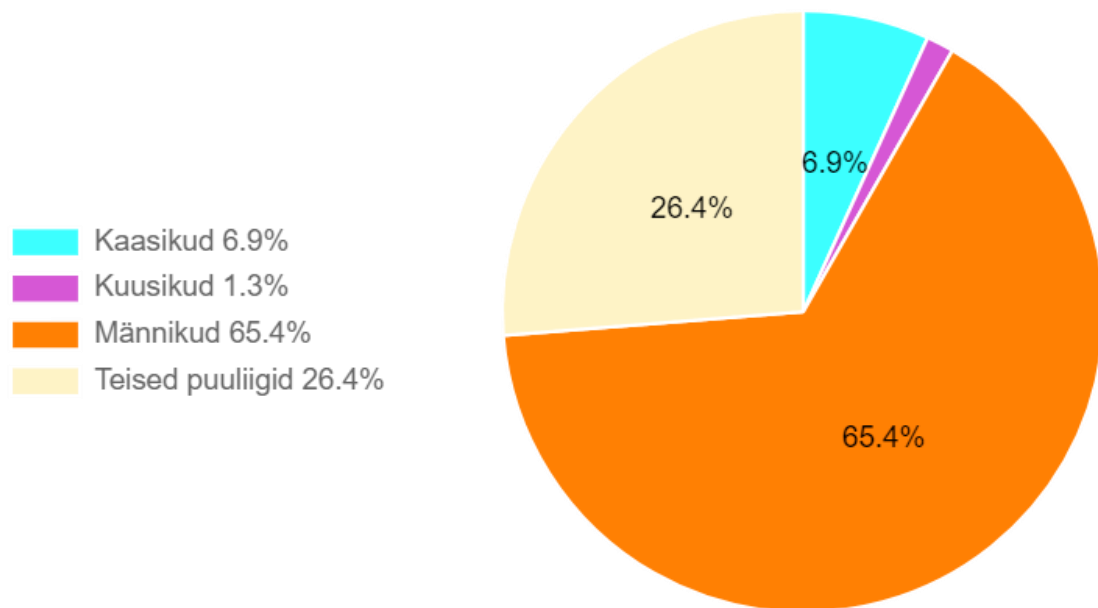
Kuna turberaie esimene järk ei muuda metsaeraldise vanuselist jaotust, siis kasvab metsade vanuselise olemi osas järgmise kümnendi jooksul vana metsa osakaal keskealiste metsade vanuse suurenemise tõttu ligi 70%-ni. Samuti ei muutu puuliigiline jaotus. (joonised 6-9, kaart 3)

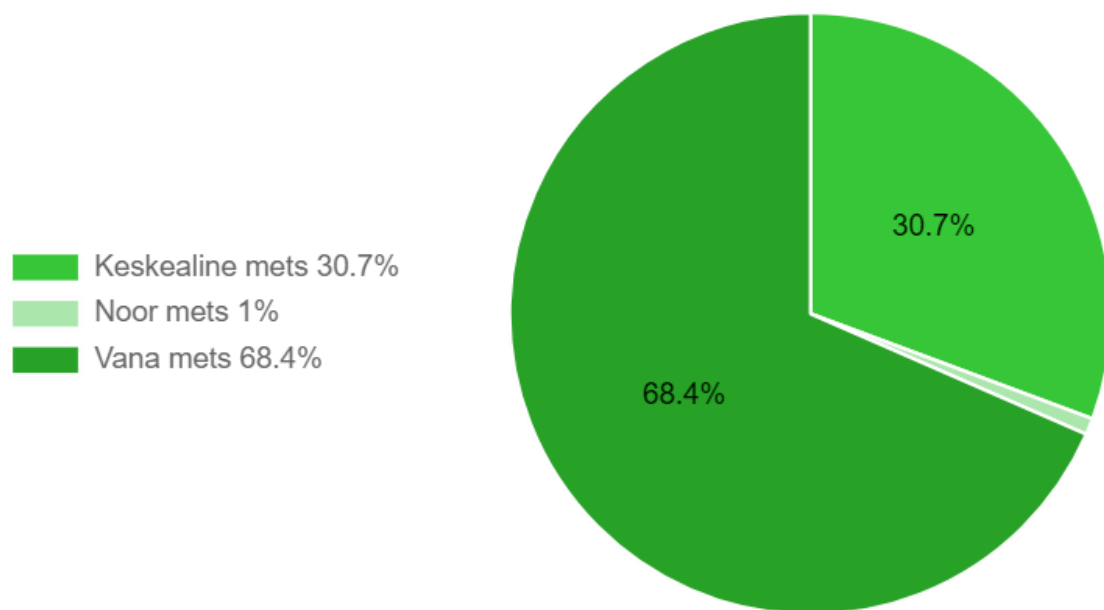
Kaart 1. Ala metsade jagunemine vanuste ja majandamise kategooriate kaupa aastal 2023.

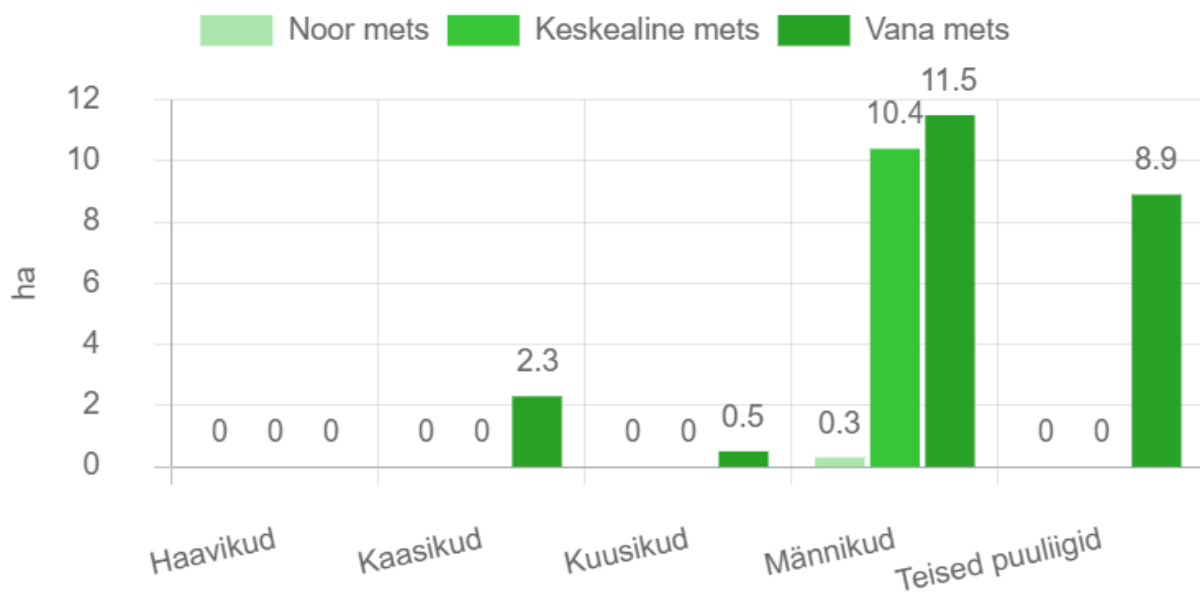
Kaart 2. Alal planeeritud raied kava kehtivuse perioodil.

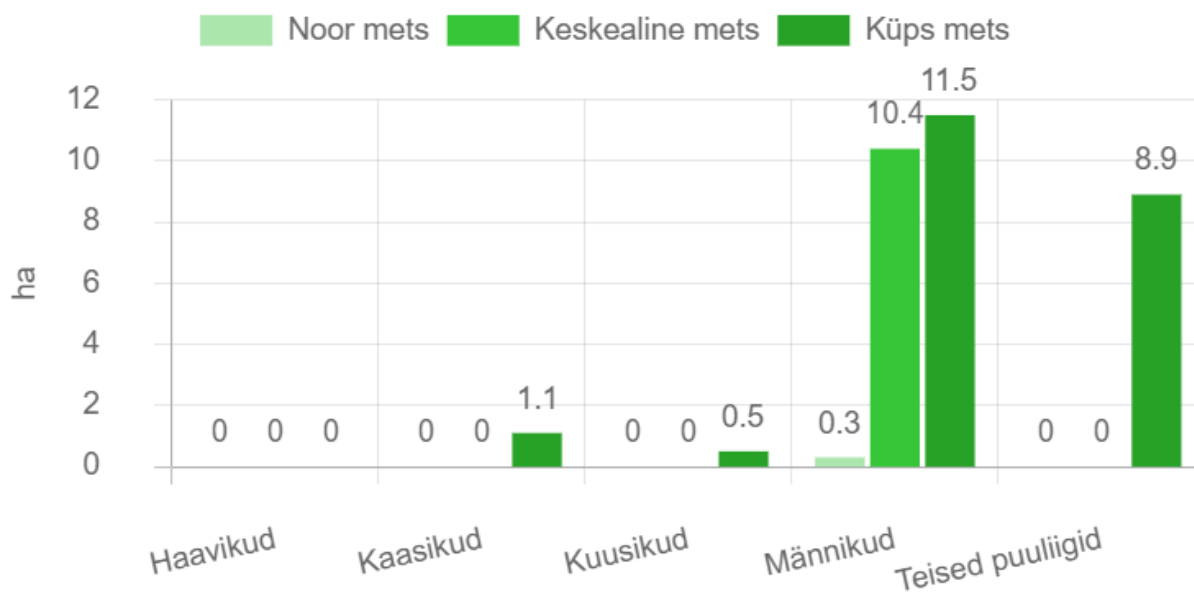
Joonis 6. Ala kõigi metsade jagunemine puuliikide kaupa protsentides aastal 2032.

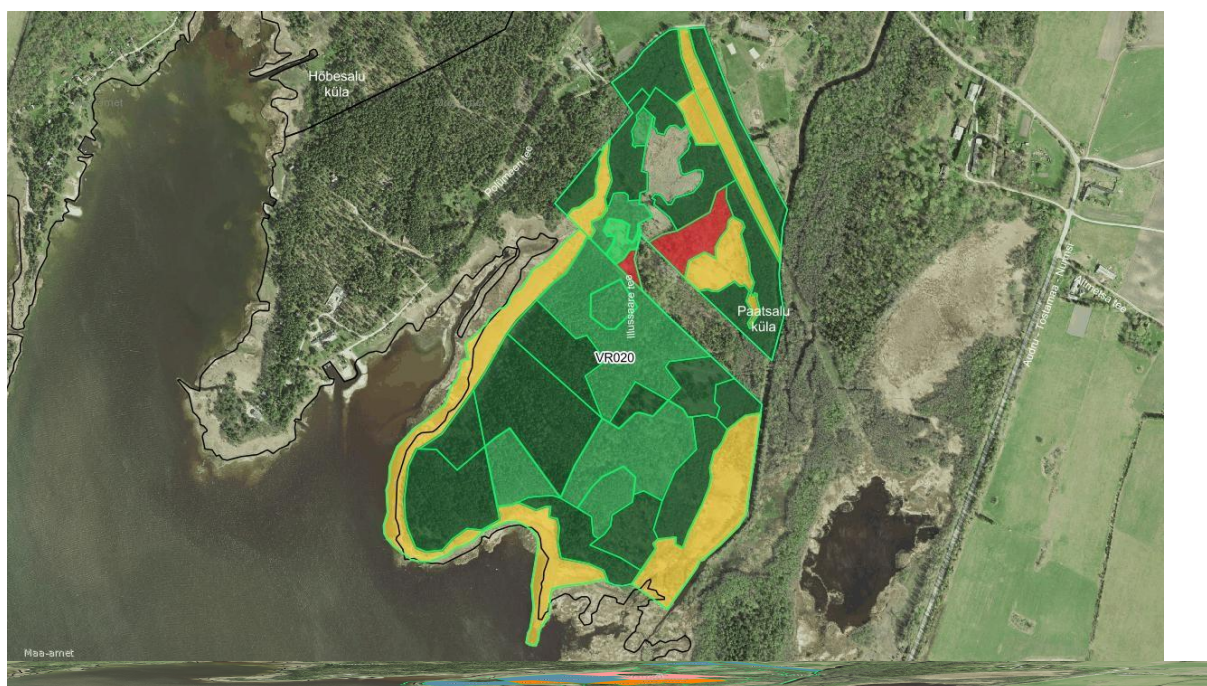
Joonis 7. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus aastal 2032.

Joonis 8. Ala kõigi metsade vanuseline jaotus hektarites puuliikide kaupa aastal 2032.

Joonis 9. Ala majandatavate metsade vanuseline jaotus hektarites puuliikide kaupa aastal 2032.

Kaart 3. Ala metsade jagunemine vanuste ja majandamise kategooriate kaupa aastal 2032.

IV Mõisted

Uuendusraiet tehakse puidu saamiseks ja uue metsa kasvatamiseks. RMK soovib säilitada meie metsade liigirikkust ja kasvatada erineva puuliigi puistuid seal, kus nad kasvavad kõige paremini.

Uuendusraie liigid on lageraie ja turberaie

- **Lageraie (LR)** korral raiutakse langilt ühe aasta jooksul kõik puud, välja arvatud säilikpuud, mis toetavad elurikkust ja ka looduslikku uuenemist kohapealse seemnega.
- **Turberaie** korral raiutakse mets hajali paiknevate üksikpuude või häiludena pikema aja jooksul. Turberaiete liigid on aegjärgne raie (**AR**), häilraie (**HL**) ja veerraie (**VE**).

Valikraiet (VR) tehakse erandjuhtudel, kui seda toetavad looduslikud tingimused ja metsa on võimalik kasvatada ja kasutada püsimeetsana. Mets raiutakse üksikute puude ja väikeste häiludena.

Hooldusraiet kasutatakse elujõulise metsa kasvatamiseks.

Hooldusraie liigid on valgustusraie (**VA**), harvendusraie (**HR**) ja sanitaarraie (**SR**).

- Nooremates metsades tehakse **valgustusraiet**, mille käigus raiutakse kõik tulevasse suurde metsa mittedobivad puud ja tehakse kasvuruumi eelistatud peapuuliigile.
- Vanemates metsades tehakse **harvendusraiet**, mille käigus tõstetakse metsa väärtust tiheduse reguleerimise teel. Harvendusraiega raiutakse enamusepuuliigi kasvu segavad puud.
- Metsa halvenenud tervisliku seisundi parandamiseks tehakse **sanitaarraiet**.